

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України ДЗ
„Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка”

Інститут культури і мистецтв

Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності

*Матеріали Міжнародної науково-практичної
конференції (22-23 листопада 2012 р.)*

Луганськ
Янгар 2012

Бондаренко І. М., Деякі особливості роботи з дітьми 123
Подлесна І. А., раннього віку в умовах школи Сіро гіна Т. Б.
естетичного виховання (з досвіду роботи викладачів)

**Проблеми оптимізації мистецької освіти у вищій
школі в регіональному, національному й глобальному
масштабі**

Моїсєєва М. А.

Петченко А. Ф.

Белікова В. В.

Статевський А. Я.

Вороніна М. В.

Глазунова Л. К.

Коночкіна О. Л.

Концертмейстерська підготовка студентів вищих навчальних закладів США (на прикладі штату Північна Кароліна)	Характеристика творчих здібностей художника-модельєра одягу	128	професійних організації
Інтерпретація музичної мови фортепіанних творів М. Степаненка	Педагогічні умови організації модульно-рейтингового навчання в процесі інструментальної підготовки студентів педагогічних університетів	7	14
Сонорні форми в сучасній баянній музиці українських композиторів: особливості художньо-технологічних рішень	Формування компетентності майбутніх учителів художньо-естетичних дисциплін у процесі самостійної роботи	3	14
	Комуникативна культура майбутнього вчителя музики: теорія, методика, досвід	6	15

6

(дискусія, ділова гра, екскурсія, проект та ін.), що дозволяє здійснити запланований розвиток професійної компетентності майбутніх учителів художньо-естетичних дисциплін у процесі самостійної роботи.

Список використаної літератури

1. **Кларин М. В.** Педагогическая технология в учебном процессе. Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. — М: Знание, 1989. — 80 с.
2. **Беспалько В. П.** Теория учебника: Дидактический аспект / В. П. Беспалько. - М.: Педагогика, 1988. - 160 с.
3. **Гончаренко С.** Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. - К. : Либідь, 1997. - 376 с.
4. **Селевко Г. К.** Современные образовательные технологии : учеб. пособие для пед. вузов и ин-тов повышения квалификации / Г. К. Селевко -М. : Нар. образование, 1998. - 256 с.
5. **Масол Л. М.** Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. - Х.: Веста: Видавництво „Ранок”, 2006. - 250 с.
6. **Гарунов М., Пидкасистый П.** Самостоятельная работа студентов./ М. Гарунов, П. Пидкасистый. М.: Знание, 1978. -стр. 44

Петченко А. Ф.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії, історії музики та інструментальної підготовки ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ: ТЕОРІЯ. МЕТОДИКА. ДОСВІД

У статті розглядаються питання формування комунікативної компетенції, комунікативної культури особистості вчителя музики, підвищення загальної й професійної культури педагога. Культура спілкування, педагогічна комунікація - це невід’ємна суттєва частина цілісного педагогічного процесу, яка присутня на кожному

150

кроці навчально-шкільної та виховної роботи, що визначає успіх або невдачу професійної діяльності. Культура спілкування педагога виступає в освітньому процесі своєрідним соціально-психологічним фундаментом, який робить можливим плідне, творче розв’язання освітніх завдань.

Однак у музичній педагогіці роль комунікативної культури частіше розглядають у рамках музичної культури, що характеризує лише одну з сторін професійної діяльності вчителя музики. Часто в навчанні не враховується специфіка подальшої професійної діяльності студентів; у недостатній мірі здійснюється взаємодія викладача й студента в процесі позакласного або практичного спілкування; не завжди використовується включення студентів у різні види діяльності для мобілізації їх творчого потенціалу; слабо реалізується диференційований підхід до студентів різного рівня підготовленості. Виходячи із цього можна зробити висновок, що ще не до кінця визначене значення комунікативної культури для педагогічної діяльності вчителя музики, також її роль як значимої якості особистості в системі професійної підготовки студентів-музикантів, не вирішена і проблема її формування й розвитку.

Вищезазначене дозволяє визначити проблему дослідження. Вона полягає в тому, щоб теоретично й експериментально обґрунтувати шляхи подолання наявного протиріччя між зростаючими вимогами до якості професійної підготовки вчителів на музичних факультетах педвузів і недостатньою увагою до процесу формування найважливішої для вчителя музики професійної комунікативної культури.

Необхідність вивчення змісту і структури педагогічної комунікації в цілому, і музично-виконавської комунікації зокрема, знаходження показників і критеріїв оцінки, технологій формування підкреслюють актуальність проблеми.

Мета роботи полягає в теоретичному визначенні й обґрунтуванні сутності та структурних компонентів комунікативної культури вчителя музики, експериментальній перевірці умов, що забезпечують ефективність її формування. Ми виходили з наукового припущення про те, що комунікативна

151

культура педагога (культура педагогічного спілкування і культура мови), як інтегративний показник його професійної спроможності може бути розвинута на оптимальному (тобто високому або достатньому рівні) в процесі педагогічної підготовки спеціаліста за умов: реалізації педагогічної діагностики комунікативної культури майбутніх учителів музики; забезпечення творчого засвоєння студентами провідних ідей та технологій сучасного професійного спілкування вчителя; організації систематичної творчо-гуманістичної взаємодії викладача і студентів у процесі спільної творчої діяльності у класі музичного інструменту. Завданнями дослідження є: проведення аналізу та узагальнення основних концепцій з питань культури педагогічної комунікації, розроблених у філософських та психолого-педагогічних працях; визначення та обґрунтування сутності та структурних компонентів комунікативної культури вчителя музики; проведення педагогічної діагностики рівня комунікативної культури майбутніх учителів музики; наукове обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов, що сприяють становленню культури професійної комунікації майбутнього вчителя в процесі теоретичних і практичних занять з педагогічних дисциплін.

Педагогічна практика за фахом є найважливішою складовою частиною в системі практичної підготовки студента. Студент проходить різні види виробничої практики (навчальну, пробну практику з профілю спеціальності, переддипломну практику), у процесі яких у нього формуються різні групи вмінь (аналітичного, прогностичного, діагностичного, проєктувального, організаторського, комунікативного характеру).

Використана у дослідженні програма „Виховання та самовиховання культури педагогічного спілкування” є частиною загальної програми „Становлення творчо-гуманістичної особистості вчителя” психолого-педагогічних і суспільно-гуманітарних кафедр ІКМ ЛНУ імені Тараса Шевченка.

Вивчення різних тем з „Основ педагогічної творчості” пов’язувалось з мистецтвом педагогічного спілкування:

152

„Спілкування вчителя як творча діяльність”, „Мистецтво і культура мовлення вчителя”, „Педагогічний артистизм”, „Діалогічні методи творчої діяльності вчителя й учнів”.

Викладачам при цьому надано право разом із студентами визначати пропорції лекційних і практичних занять, частина яких обов’язково проводиться у школі. Ці програми забезпечені за останні роки комплектом навчально-методичної літератури (посібник „Основи педагогічної творчості”, затверджений Міністерством освіти України як навчальний посібник для студентів педвузів, методичні розробки до нього всіх практичних занять, літературно-наукові джерела до курсу, програми педагогічних практик всіх видів тощо).

Група здібностей комунікативного характеру містить у собі наступні уміння: уміння спостерігати педагогічне явище, процес (вибирати об’єкт спостереження, формулювати точну конкретну мету спостереження, бачити спостережуваний процес, явище, факт, точно й правильно фіксувати спостережуване явище, процес); уміння аналізувати педагогічне явище, процес (уміння розчленовувати досліджуване явище на складові елементи, уміння порівнювати, зіставляти); уміння робити вичерпні висновки з приводу спостережуваного явища, процесу.

Щоб ці вміння були сформовані на високому рівні, необхідно враховувати й дотримувати дидактичні умови:

випереджальне, цілеспрямоване, планомірне, теоретичне навчання (студент набуває знання й уміння з дисциплін психолого-педагогічного й предметного блоку);

- відповідність і взаємозв’язок основного теоретичного курсу зі змістом різних видів виробничої практики в школі (практики спостережень і показових занять, пробної педагогічної практики з профілю спеціальності, переддипломної практики).

Процес формування комунікативної культури студента в класі музичного інструменту включає кілька етапів і охоплює всі види виробничої практики. Формування аналітичних умінь може бути

співвіднесене із практикою спостережень і показових занять, у процесі чого студент вивчає відповідний музичний

153

твір, виконує ряд практичних завдань з дисципліни, знайомиться із питаннями для спостереження й аналізу діяльності вчителя музики в школі, способами фіксації спостережуваних явищ, процесів, фактів.

Етапи формування аналітичних умінь можуть бути співвіднесені з рівнями сформованості їх у студента:

- рівень первісного оволодіння вмінням співвідноситься з першим етапом і практикою спостережень, показових занять і психолого-педагогічною практикою;

рівень обмеженої сформованості вміння співвідноситься з другим етапом, що включає практику „Введення в спеціальність” і психолого-педагогічною практикою;

рівень достатньої сформованості вміння співвідноситься з третім етапом, практикою з профілю спеціальності й літньою практикою;

- рівень успішного володіння вмінням співвідноситься з четвертим етапом і переддипломною практикою.

Таким чином, успішне формування комунікативних здібностей студента є запорукою успішного набуття ряд умінь, в процесі виробничої практики комунікативної культури, а саме діагностичних, проєктувальних, організаторських та комунікативних, що надалі стане у допомозі здійснення професійної діяльності з музичного виховання школярів.

Харченко В. Г.,

викладач кафедри теорії, історії музики та інструментальної підготовки ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка ”

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ
МУЗИЧНОГО СПРИЙНЯТТЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Характеризуючи структуру художнього сприйняття, вчені наголошують на активній ролі діяльності особистості у

154